

Djelovodni broj: 274-08/20
Registry NoMjesto i datum: Podgorica, 14.08.2020
Place and dateBroj stranica: 3
No. of pages**CRNA GORA****USTAVNI SUD CRNE GORE**

Na osnovu člana 159 stav 1 Ustava Crne Gore ("Sl.list CG", br.1/2007 I 38/2013) i člana 56 Zakona o Ustavnom sudu ("Sl.list CG", br.11/2015) , podnosimo

INICIJATIVU ZA OCJENU ZAKONITOSTI I USTAVNOSTI TAČKE 1 ALINEJA 3 I 4**PRAVILA O GLASANJU PUTEM PISMA ("Sl.list CG", br. 9/2016 i 76/2017)****OBRAZLOŽENJE:**

Pravila o glasanju putem pisma u tački 1 propisuju da birač može glasati i van biračkog mjesta na kojem je upisan u izvod iz biračkog spiska, putem pisma, zbog:

- starosti,
- invalidnosti,
- **bolničkog liječenja u mjestu prebivališta, odnosno kućnog liječenja, usljed teže bolesti i**
- **boravka u ustanovi za smještaj odraslih – invalidnih i starih lica u mjestu prebivališta.**

Ustav Crne Gore potpuno prirodno, u okviru političkih prava i sloboda, rubrum - BIRAČKO PRAVO - pozicionira kao uvodni, pa u članu 45 propisuje:

"Pravo da bira i da bude biran ima državljanin Crne Gore koji je navršio 18 godina života i ima najmanje dvije godine prebivališta u Crnoj Gori.

Biračko pravo se ostvaruje na izborima.

Biračko pravo je opšte i jednako.

Izbori su slobodni i neposredni, a glasanje je tajno."

Slijedeći ustavom dati okvir Zakon o izboru odbornika i poslanika ("sl.list CG", br. 16/00, 9/01, 41/02, 46/02, 45/04, 48/06, 56/06, 46/11, 14/14, 47/14, 12/16, 60/17, 10/18) u članu 85 propisuje da birač koji zbog starosti, invalidnosti, bolničkog ili kućnog liječenja nije u mogućnosti da glasa na biračkom mjestu na kojem je upisan u izvod iz biračkog spiska, a želi da glasa, podnosi biračkom odboru, na propisanom obrascu, zahtjev za glasanje putem pisma.

Kada napadnute odredbe dovedemo u kontekst ustavnog i zakonskog okvira jasno proizilazi da se radi o odredbama koje uskraćuju pravo glasa svim licima koja se nalaze na liječenju ili su smještena u domovima za stare, **van njihovog prebivališta**, a što nema svoj pravni osnov ni u ustavnoj ni u zakonskoj odredbi.

Dakle, Državna izborna komisija je umjesto tehničke razrade normi iz akata više pravne snage izvršila njihovo dopisivanje i to u negativnom smislu, oduzimajući biračko pravo crnogorskim državljanima koji su punoljetni i imaju rezidencijalni uslov. Da je poštovana zakonska odredba išlo bi se u suprotnom pravcu, odnosno stipulisala bi se pravila koja i ovim licima omogućavaju da ostvare svoje biračko pravo.

Navedenu odredbu moramo posmatrati i u okviru domaćeg društvenog konteksta, a sve u cilju proporcionalnosti mjere. Činjenica je da crnogorski zdravstveni sistem i sistem zdravstveno-socijalnih usluga nije na nivou zaokruženosti unutar lokalne samouprave. Drugim riječima, ne mali broj crnogorskih građana koje pogađaju napadnute odredbe se mimo svoje volje nalazi van svog prebivališta. Iako se radi o opštepoznatoj činjenici, ona je postala posebno vidljiva u slučaju oboljelih lica od korona virusa (COVID-19). Primjena ovakve odredbe dovodi do situacije da se crnogorski državljanin koji ispunjava sve ustavom propisane uslove lišava biračkog prava, odnosno de facto gubi status građanina jer mu se uzima politički subjektivitet. Ovo, razumije se, bez ikakve lične krivice. Okolnost da je neko bolestan ili star nije "dovoljna" da se liši biračkog prava.

U tom smislu upućujemo na odluku Evropskog suda za ljudska prava u slučaju Hirst protiv Ujedinjenog Kraljevstva (predstavka broj 74025/01).

Iako se radi o oduzimanju biračkog prava osuđenim licima, ratio legis odluke ima svoju primjenjivost. Vijeće je jednoglasno odlučilo da je došlo do povrede člana 3 Protokola 1.

Između ostalog uzeto je u obzir da se radi o velikom broju lica te da su rezultati ovakve odredbe proizvoljni u odnosu na rezultat koji se želi postići. Navedena odluka potvrđena je od strane Velikog vijeća.

Takođe je od značaja napomenuti da, usljed značaja koji biračko pravo ima u demokratskom društvu, Evropski sud u kontinuitetu kroz svoje odluke naglašava da "pravo glasa nije privilegija" (X protiv Njemačke, predstavka broj 2728/66).

U kontekstu navedenog, napadnute odredbe imaju legitiman cilj, koji se ogleda u zaštiti zdravlja, ali ne zadovoljavaju test proporcionalnosti. Činjenica je da omogućavanje glasanja predmetnoj grupi lica zahtijeva određeni organizaciono – tehnički napor, ali on nije nesavladljiv. Naprotiv. Država je dužna da uloži maksimalne napore da obezbijedi građanima koji na to imaju pravo realizaciju biračkog prava. U suprotnom mogli bismo reći da se radi o sužavanju prava u tolikoj mjeri da nanose štetu njegovoj suštini i lišavaju efikasnost (mutandis mutatis Hirst protiv UK).

COVID-19 pozitivni građani Crne Gore i građani u samoizolaciji su se u prethodnom periodu već suočili sa javnom stigmatizacijom, diskriminacijom, kao i narušavanjem prava na privatnost, uključujući i slučaj objavljivanja njihovih imena o kojem se Ustavni sud očitovao kroz Odluku o ukidanju Odluke Nacionalnog koordinacionog tijela za zarazne bolesti o objavljivanju imena lica u samoizolaciji u predmetu U-II broj 22/20.

Napominjemo da je Centar za demokratsku tranziciju ubrzo nakon raspisivanja izbora inicirao kod nadležnih državnih organa donošenje

pravila kojima bi se omogućilo glasanje svim građanima Crne Gore i osiguralo da se ovo pravo ne uskrati oboljelima od COVID-19, onima u karantinu ili u samoizolaciji. Na samom početku procesa smo ukazali na, po našem mišljenju, nezakonita i neustavna ograničenja koja uvode Pravila o glasanju putem pisma, a posebno u odnosu na veliki broj lica koja se nalaze u karantinima, kućnom ili bolničkom liječenju van mjesta prebivališta. Inicijativu za izmjenu ovih pravila smo uputili i Državnoj izbornoj komisiji.

Ova naša inicijativa Ustavnom sudu Crne Gore, imajući u vidu kratke rokove do održavanja izbora, posljednji je pokušaj da se zaštite prava ovih lica, i nadležni državni organi upozore da su dužni uložiti maksimalni napor da se svakom građaninu Crne Gore omogući ostvarivanje biračkog prava.

Kao dopunu, u prilogu dostavljamo pravni stav Ustavnog suda Hrvatske U-VII-2980/2020.

Na osnovu navedenog podnosilac Inicijative očekuje da Ustavni sud nakon sprovedenog postupka donese Odluku kojoj se Utvrđuje da su alineje 3 i 4 tačke 1 Pravila o glasanju putem pisma u suprotnosti sa Zakonom o izboru odbornika i poslanika, članom 3 Protokola 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Ustavom Crne Gore.

U Podgorici, 14. avgusta 2020. godine

Dragan Koprivica

Centar za demokratsku tranziciju

Izvršni direktor

